

Een van de vele middelen, die hier te lande worden aangewend om kennis aan te kweeken van het Indische land, de Indische menschen, toestan- den en verhoudingen, om belangstelling te wekken voor het rijke en schoone bezit dat ons land in zijn koloniën heeft en het streven aan te moedigen, daar een levenscarrière te zoeken en alzoo mede te werken tot versterking van den band, die Indië en Nederland bindt, is het boek, dat in beschrijving, afbeelding of verhaal van Indië vertelt, het „boek over Indië“ dus.

Dat boek over Indië behoort tot alle perioden van ons volksbestaan, heeft ook in alle tijden geïnteresseerde lezers gevonden.

Zeer veelvuldig is het in onze dagen. De snellers verkeersmiddelen hebben een Indisch tourisme mogelijk gemaakt en tal van menschen zijn naar het verre land gereisd, om te zien, hun kennis aan de werkelijkheid te toetsen en indrukken op te doen. Met de velen, die er hebben gearbeid en het Indi- sche leven hebben leeren kennen in de verhoudin- gen waarmede zij in contact kwamen, hebben ver- schillende van deze touristen hun waarnemingen te boek gesteld en de steeds meer geperfectioneerde fotografiekunst maakte het hun mogelijk ook ande- ren te doen zien wat ze zelf hebben aanschouwd en in bewondering hebben genoten. Zoo is ontstaan een schat van boeken over Indië, in haar voortdu- rende vermeerdering steeds grooter en belangrijker. Men kent h.v. het prachtwerk van Exc. H. Golijn, Traub's boek „Nederland in de Oost“, Visserings beschrijvingen van „Een Reis door Oost-Java“ of „Het land van J. Pz. Coen“, Nieuwenkamps „Zwerf- tochten op Bali“, Horstings „Zwerftochten door Indië“ en zoo vele meer. Nog onlangs verschenen „Indië in Woord en Beeld“, een plaatwerk in folio- formaat met onderschriften, en „Een kunstreis in de tropen“ van Poortenaar v. Vladeracken als twee vooral door hun afbeeldingen uitmuntende bijdragen tot deze lectuur.

Het nieuwste boek van deze soort is „Indië en Jong Nederland“, verzameld en ingeleid door Dr C. P. Gunning, met een aanbevelend woord van Z. Exc. Dr J. C. Koningsberger, Minister van koloniën,¹⁾ en op deze uitgave willen we als „boek van de week“ de aandacht vestigen.

Wat dit boek wil wordt in den ondertitel aldus aangeduid: „bijdragen uit veler pen, beoogende ons opgroeiend geslacht Indië beter te doen kennen en begrijpen“, en Dr Gunning, de samensteller, zet in een „Ter Inleiding“ deze bedoeling nader uiteen. „De tegenwoordige gebeurtenissen in het Oosten, geweldige van aard en omvang, zijn de boodschappers, dat over Indië een nieuwe dag komen gaat. En die nieuwe dag stelt ons, vooral het opkomend geslacht, voor een nieuwe taak. De politieke band met Indië zal in de toekomst steeds losser worden, maar des te meer moet de culturele band worden versterkt, want die culturele band is de eenige, die blijven kan. Op deze nieuwe taak moeten wij ons instellen en daartoe is allereerst noodig diepere kennis van het land en zijn bewoners, bevrijding van allerlei factoren (vooroordelen, rassenwaan, oppervlakkige kennis e.d.), die al te licht de verhouding tusschen de volkeren beheerschen, vooral in een koloniaal gebied“. Beter begrijpen is de eisch, die de aanlichtende toekomst stelt, beter begrijpen als grondslag voor een nieuw koloniaal sentiment.

In die richting dan wil dit boek brengen en daar- om richt het zich juist tot jonge menschen, allereerst tot hen, die straks een werkring in Insulinde lopen te vinden, opdat zij beter toegerust hun toe-

¹⁾ Uitg. van Uitg. Mij. „Kosmos“, Amsterdam.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Gisbertus Voetius

XIII^b). Wetenschappelijke arbeid als Hoogleraar.

Een wakker heraut voor de Gereformeerde be- lijdenis en de Gereformeerde levenspraktijk heeft Voetius zich bij uitstek getoond in zijn academisch onderwijs. In vele zijner wetenschappelijke werken vinden wij den neerslag van wat hij op zijne col- leges behandelde. Ten behoeve zijner studenten gaf hij in 1644 een breedvoerig overzicht uit van de litteratuur, die een godgeleerde behoorde ten dienste te staan, en zeven jaren later voegde hij aan den tweeden druk daarvan een hoofdstuk toe, waarin hij den studiegang van een student in de theologie teekende, welke hij, na eene driejarige propaedeuse, op vier jaren stelde. In dezen vorm telde het boekje 700 bladzijden in duodecimo, welk klein formaat vermoedelijk was gekozen, opdat de studenten het gemakkelijk bij zich zouden kunnen dragen. Onder den eenvoudigen titel *Exercitia et Bibliotheca Studiosi Theologiae* bood het feitelijk eene volledige Encyclopaedie der Theologie. Men ziet er uit hoe breed — bijna afschrikwekkend breed — de schrijver de studie op- vatte. Nadat in het laatst der zeventiende eeuw

¹⁾ Bij het artikel Hoogleraar en predikant is ten onrechte het rangcijfer XIII weggelaten.

konst tegemoet kunnen gaan, maar dan ook tot hen, die in het moederland blijven. Want die nieuwe taak in Indië vraagt de kracht van onze gansche natie. Geheel jong-Nederland moet in deze zaak worden betrokken, omdat het begrijpen en vertrou- wen, waarnaar de nieuwe koers zich zal moeten richten, niet in Indië alleen, maar ook in Nederland moet worden gewekt.

Het boek vormt niet een aaneengesloten geheel, is niet de beschouwing van één man. 't Gestelde doel kon te beter worden bereikt, als verschillende ter- zake kundige menschen zouden medewerken. En naar dat project werd het samengesteld uit een twintigtal bijdragen, alle van menschen, die in de zaken waarover ze schryven, in 't bijzonder thuis zijn.

Ik kan natuurlijk niet den inhoud van al deze stukken resumeren en nog minder al de hier verstrekte gegevens naar hun waarde behandelen. Maar dat is ook niet noodig. Een simpel overzicht van de rijke verscheidenheid van onderwerpen is ruim voldoende, om een indruk te geven van wat dit boek biedt en om te doen verstaan, hoezeer de rustige lectuur een verrijking beteeke- nen zal voor kennis en inzicht voor ieder, die met belangstelling leest.

Dr Gunning zelf opent de rij met „Indrukken van mijn reis naar Nederlandsch Indië“, een beschrij- ving van den tocht over zee met een moderne mailboot. Min of meer als tegenhanger hoort daarbij het volgende stuk de „Geestige en Vermeckelijke Reys-beschrijvinge van de heer Aernout van Over- beke, naar Oost-Indiën gevaren voor Raet van Justi- tie, in den Jare 1668“. Dan volgt een beschouwing over „De Natuur in Indië“ door Dr E. C. J. Mohr, een zeer interessante teekening van het oerbosch in zijn geheimzinnige grootheid. Dr D. A. Rinkes vertelt iets „Uit het leven der Europeanen in Indië“, over kleeding, voedsel, huisraad, woningrichting, de steden en hun verkeer, werkzaamheden en ont- spanningen. Als een soort tusschengerecht wordt dan aangeboden een verhaal over „Sierenwedren- nen op Madoera“, als proeve van Indische folklore uit het „Weekblad voor Indië“ overgenomen. Ge- heel weer op het doel ingesteld is het artikel dat na deze „verfrissing“ den lezers wordt voor- gelegd „Iets over de inheemsche bevolking voor- namelijk van Java“, een instructieve en belangrijke bijdrage van den taalgeleerde vanwege het Ned. Bijbelgenootschap op Java, Dr H. Kraemer. Precies in het kader van 't boek passend en daarom een zeer gewenscht stuk is „De Jeugdbeweging in Indië“, geschreven door den Secretaris voor het jeugdwerk der N.C.S.V. in Indië, Dr C. L. van Doorn. De jeugdbeweging in Indië is in opkomst, heeft daardoor zeker de bezwaren van alle begin- werk, zooals de schrijver aantoont, maar wint ge- stadig veld en neemt ook toe in kracht. In de vervulling van de nieuwe taak, die immers de samen- steller van dit boek ziet, zal dit jeugdwerk een zeer groote en beteekenende plaats moeten inne- men; daarom is het nuttig en noodig, dat de sympa- thie van allen er voor wordt opgewekt. Een kort verhaal weer, over „Een tocht naar den Smeroe- krater“, vormt den overgang naar het opstel van Prof. Dr N. J. Krom over „De beteekenis en de verzorging der Indische oudheden“, waarin het zeer beschaafde karakter der Indische kunstwerken op interessante wijze wordt aangetoond en de cultu- reele waarde dier monumenten wordt ontvouwd. Dan volgen een enthousiast verslag van Drs Jur. Haak over den eersten tocht van leden der Vereeni- ging Jan Pieterszoon Coen (die, op initiatief van Sir Henri Deterding, Hollandsche jongelui in de gelegenheid stelt een reis naar Indië te maken om „door eigen aanschouwing ons Oost-Indië (hen te leeren kennen“) getiteld, „Reisbrief van den eersten

in Duitschland nog een paar drukken waren ver- schenen, geraakte het in volstrekte vergetelheid, totdat in 1874 de Doopsgezinde bibliograaf en kerk- historicus, Dr Chr. Sepp, er voor het eerst weder de aandacht op vestigde. Dr Kuyper heeft het werke gekenschetst als den afsluitenden Encyclopaedi- schen arbeid der oudere Gereformeerde theologen, en daarbij er op gewezen, dat ook Voetius, al stelde hij theoretisch de dogmatiek nog op den voor- grond, in de praktijk de studenten liet beginnen met de bibliologische vakken: de studie der Heilige schrift. Door geleerden, die den auteur minder wel- willend gezind waren, zijn reeds bij zijn leven, en ook later, met zekeren wellust de fouten op- gespoord, die in de opgave van de titels der dui- zende door hem vermeldde boeken zijn ingeslopen; alsof men bij den toenmaligen stand van het we- tenschappelijk materiaal mocht verwachten, dat zulk een werk feilloos zou kunnen zijn. Terocht heeft dan ook Dr Sepp er op gewezen, dat de litteratuur- opgaven van blijvende waarde zijn.

Bij zijn onderwijs in de dogmatiek gebruikte de hoogleraar de bestaande handboeken, voornam- lijk de *Synopsis* der Leidsche professoren, welke in 1881 nog eens door Bavinck is uitgegeven. Zelf een leerboek voor de dogmatiek samen te stellen, achtte hij overbodig werk: hij wilde niet over- doen, wat anderen reeds goed gedaan hadden. Slechts gaf hij in 1643 het eerste stuk uit van een *Syllabus problematum theologico- rum*, een lijst van godgeleerde vraagstukken, zon-

J.P.C.-tocht“ en een verhaal over „Een gevecht op leven en dood, met een octopus“ (soort ikt- visch) overgenomen uit „De Indische Post“. Weer direct naar het doel van den bundel georiënteerd is het stuk van den Controleur H. J. van Mook over „De Taak van het Europeesch en het Inlandsch Bestuur“ en het artikel, dat vooral voor studeerende jongelui van beteekenis is „Iets over het werk van den Ingenieur in Ned. Indië“ door Ir F. T. Mesdag. Nog eens volgen voor de afwisseling een drietal verhalende bijdragen: „Een Olifantenjacht in de lampong“, „Een uitstapje naar de Petroleumvelden op Borneo (gemaakt door het bovengenoemd J.P.C. leden-gezelschap en „Herinneringen van een Wood- looper“. Een voor jong-Nederland vooral beteekene- nde bijdrage is: „In de cultures“ van Dr E. C. J. Mohr en het slot is een lyrisch stuk van den dichter Noto Socrato over: „Nederland en het ont- waken van Indonesië“.

Deze slotbijdrage vat nog weer eens de bedoeling van het boek samen in een beschouwing over „de nieuwe taak“ (in aansluiting bij de ontwaking der inlanders), die op „wederzijdsch begrip, wederzijdsche waardeering, wederzijdsche eerbied- ging en samenwerking tusschen Nederlanders en Indonesiërs“ zal moeten en alleen zal kunnen rusten.

Zoo is de inhoud van dit rijke boek, „elck wat wils“ biedend en, zooals Dr Gunning zegt, naar het motto „verscheidenheid verheugt“ met verhalen ge- illustreerd. Bovendien is het verlicht met 54 foto- grafieën, zorgvuldig gekozen opnamen van allerlei aard, die den indruk der verschillende artikelen verlevendigen en versterken. Gezien de bedoeling en, wat meer zegt, de voortreffelijke effectueering van het doel, (de toon van de meeste stukken is die, welke den jongen mensch boeit) gezien ook de kostelijke veelheid van interessante mededeel- lingen betreffende een voor ons land bij uitstek belangrijke aangelegenheid: de juiste exploitatie van ons koloniaal gebied, mogen we dit boek een verheuging noemen, waard om aan al onze jonge menschen ter lezing te worden aanbevolen.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Reeds lang zagen we in de Amerikaansche bladen uit naar een artikel over het fundamentalisme in zijn huidige fase, dat ook onze lezers zou kunnen oriënteeren. Wij vonden wel interessante artikelen, maar die zouden voor onze menschen te veel uitleg vorderen. Wij hadden dan ook het plan opgevat zelf een artikel samen te stellen, maar daar bracht „De Rotterdammer“ een Amerikaanschen brief van den onder ons welbekenden Prof. van Andel. Wij wijlen dien hier overnemen. Want wij zouden het niet zoo goed kunnen zeggen als hij. Misschien voegen we er later nog iets aan toe.

Voortzetting van den strijd der Fundamentalisten.

Twee gebeurtenissen van belang hebben sedert enkele weken onze aandacht bezig gehouden in be- trekking tot den grooten strijd tusschen Fundamen- talisten en Modernen.

De eerste gebeurtenis is een onderzoek door een Presbyteriaansch synodale commissie naar toestanden in het Princeton Seminarie.

De aanleiding daartoe was als volgt: Door het cura- torium van Princeton, — een groep mannen, die wel- bewinst partij hebben gekozen voor de waarheid en er strijd en moeite voor over hebben — was in 1924 benoemd de bekende prediker Clarence Mac Cartney, indertijd de kloeke voorzitter van de in meerderheid fundamentalistische synode van Grand Rapids. Deze militante en heldige figuur zou professor worden in de apologetiek, vooral nu een gewichtig

der antwoorden; een vervolg is nimmer versche- nen. Zeer veel van de door Voetius behandelde dogmatische leerstof is echter verwerkt in de vijf deelen zijner *Disputationes Theologicae selectae*, d.w.z. Uitgelezenen theologi- sche disputen, die tusschen 1648 en 1669 zijn verschenen. Heeft hij alzoof geen volledige syste- matische dogmatiek gepubliceerd, zijn leerling en opvolger Petrus van Maastricht, die volkomen geest- verwant met hem was, deed het wel. Diens in het Latijn geschreven Dogmatiek is in den loop der achttiende eeuw in het Nederlandsch overgebracht, en heeft met het *Mergh der Godtgeleer- heyt van Johannes à Marck* en *Brakels Redelijke Godsdienst*, tot op de herleving der Gereformeerde beginselen in onzen tijd, als het ware de schatkamer gevormd, waaruit ons volk, dat bij zijne „oude schrijvers“ leefde, zijne kennis van de Gereformeerde Dogmatiek in Voetiaanschen geest kon opdoen.

De resultaten van zijne studiën op het gebied van het Kerkrecht werden door Voetius indorge- legd in de vier banden zijner *Politica Eccle- siastica*, waarin hij handelt over „de gewerkte wetenschap van het besturen der zichtbare kerk“, door hem gedefinieerd als „eene vereeniging van geloovigen, vrijwillig aangegaan ter onderlinge oefening van de gemeenschap der heiligen of ter onder- linge mededeeling van die dingen, welke betrekking hebben op de zaligheid“. Het eerste stuk ver- scheen in 1663, het laatste in 1676, het jaar van

vak.
voor
daar
homs
Gum
Griek
strijd
ontho
een
He
celon
dente
de m
gehee
de fa
Dr A
van
bij
de
te
gesch
dat c
moete
Steph
ook
libera
woora
beste
of lie
verse
als
om
leidel
letter
Op
pids
de e
achte
om
van
moes
optr
wendi
allerk
sleep
onder
stond
moete
dan y
we o
niet
we o
geest
gehee
cent
doch
dropp
lijna
ook
wille
De
in he
damer
geen
De s
listen,
tante
laatste
behul
Toe
brak
vecht
Steph
van h
hij Dr
noemi
moite
wijzen
toesta
eigena
sie is
eu ha
in
haar
van
gebou

Het blijven van de Brussaard.

Ten vervolge op wat ik verleden week citeerde uit de kerkelijke pers over de verklaring van de Brussaard, dat hij zich zonder voorbehoud kon voegen naar de beslissing der Asser synode, en het daaruit vloeiend besluit, dat hij voor de Geref. kerken behouden bleef, citeeren we nog enkele bladen.

In de „Leeuwarder Kerkb.“ zegt, als ik me niet vergis, dr W. A. v. Es:

Er worden van de zijde van hen, die van ons gingen, heel wat beschuldigingen ingebracht, die geen grond hebben. Zij worden wel weersproken. Maar telkens duiken zij met nieuwe kracht op. Het is wel eens om er wanhopig bij te worden. Nu heeft men echter in de behandeling van de zaak-Brussaard een feit, waarop men kan wijzen. Het is te hopen dat nu de oogen van velen, die zich bezwaard noemen, zullen opengaan, en nu dit feit hen zal doen erkennen, dat heusch onze kerken, ook op de Synode van Assen niet zoo zwart zijn, als men wel eens wil dat men gelooven zou.

De Nomes herinnert in „Ger. Kb. v. Delfshaven“ aan de beantwoording van de bezwaren van de Brussaard door prof. Ridderbos (zie brochure „Bezwaar en Antwoord“). Dan gaat hij voort:

Veel van wat men gedurig hoort opmerken, komt hier ter sprake en wordt op afdoende wijze weerlegd.

Dit is wel tegengesproken en vooral de pers der bezwaarden rekende het antwoord van Prof. Ridderbos alleszins onvoldoende. Doch het eigenaardige is, dat de Brussaard, van wien de bezwaarde broeders zelf getuigen, dat hij geenszins de minste was onder hen, door het antwoord en de toelichting, die van Synode-wege hem gegeven zijn, zich dermate bevredigd zag, dat hij zich „zonder voorbehoud kan voegen naar de beslissing der Synode inzake de bekende bijzonderheden inzake Gen. 2 en 3 genomen.“

Indedaad; er waren er velen, die zonder vorm van proces wijzer wilden zijn dan al de theologen van de Geref. kerken, voorzover zij in Assen bijeen waren. Voorzover dit sommigen imponeerde sta thans het feit, dat heel wat bezwaarden ook wijzer willen zijn dan de Brussaard, die toch tegen hen niet „bevooroordeeld“ was in contradictoires zin. De Nomes zegt nog, blij te zijn, ook

omdat blijkt, dat wat de Synode besliste en door haar argumenteering duidelijk maakte, indedaad in staat bleek bezwaarden van hun bezwaren, waardoor zij tot scheuring zouden dreigen te vallen, te ontlasten.

Dit laatste is zeker geen kleine zaak en geeft den bezwaarden broeders en zusters wel te denken. Want indien een man als de Brussaard, wel onderlegt en ernstig bezwaard, na samenspreking en rustige overweging, zich zonder voorbehoud kan voegen naar de Synode-beslissing, dan blijft er toch weinig over van de beschuldiging, dat al wat de Synode gesproken heeft in deze, niet steekhoudend is.

Over den door de Buskes gegeven commentaar zegt de Nomes:

Daar zit in de verklaring van de Brussaard een veroordeeling van de handelwijze dergenen, die een nieuw kerkverband organiseerden.

Dat blijkt duidelijk uit het artikel van de Buskes. Want deze schrijft: „De leiders van de synodale groep heel goed weten, dat de Brussaard in den grond der zaak veel verder van Assen afstaat dan de v. d. Brink en de van Duin“. Verder wordt gezegd: „dat het besluit van de classis Haarlem t.o.v. de Brussaard, gezien in verband met haar vroegere besluiten t.o.v. de v. d. Brink en de van Duin, niet eerlijk genoemd kan worden.“

Na val tweeërlei conclusie te trekken met betrekking tot de te Haarlem gevallen beslissing: of de Brussaard is niet oprecht geweest in zijn verklaring en dan heeft de classe hem, ofschoon zijn bezwaren niet werkelijk weggevalen zijn, gehandhaafd. Of de Brussaard was wel eerlijk, dus heeft de classe

zeer eigenaardig werk, in geheel schoolschen vorm, weshalve de schrijver in de voorrede er voor waarschuwt het in het Hollandsch te vertalen, daar de wijze van voordragen voor niet wetenschappelijk gevormden ongeschikt was. Ook dit boek bevat een schat van waardevolle gegevens met betrekking tot de praktijk der godzaligheid.

Met een enkel woord wil ik er hier nog op wijzen, dat Voetius op het standpunt stond, dat de Kerk geen gezag had over de academie. Toen in 1637 de te Utrecht samengekomen classische vergadering van Rhenen en Wijk-bij-Duurstede stapten wilde doen om gedaan te krijgen, dat de kerken zeggenschap zouden hebben bij de benoeming der theologische professoren, en dat de geschriften van deze aan de kerkelijke censuur zouden worden onderworpen, heeft de academische Senaat, waarin Voetius toen assessor was, er bij de Vroedschap met kracht op aangedrongen, dat zij de classis zou weerhouden van het doorzenden der voorstellen naar de Provinciale Synode. De classis zwichtte en zette de zaak niet door. Voetius sprak van deze plannen als van een raadsel van Diotrophes! Dat hij natuurlijk aan de Kerk het recht ontzegde tot Universiteitsstichting is door Dr. Kuyper aangetoond in zijn „Strikt genomen“.

JOH. C. BREEN

vak. Dr. Mac Cartney heeft na ryp beraad echter voor deze benoeming meenen te moeten bedanken, daar hij heter geschikt is voor den kathedraal in de homeotiek, die a.s. zomer openkomt. Toen heeft het Curatorium benoemd Dr. Machen, professor in N. T. Grieksch, met Mac Cartney, den zwaarst geharnasten strijder in het Presbyteriaansche kamp. De strijd ontbrandde op de laatste synode, daar deze zulk een benoeming moet goedkeuren.

Het voorpostengevecht had reeds plaats te Princeton kort na de synode te Grand Rapids. De studenten aan het seminarie — niet te verwarren met de universiteit, die geheel geliberaliseerd is en die geheel los naast het seminarie staat — dienden bij de faculteit het verzoek in om voor hun adviseur Dr. Machen (spr. uit: Meesjen) te hebben in plaats van Dr. Erdman. Dit verzoek viel in geen goede aarde bij Dr. Erdman, President Stephens en de minderheid der faculteit. Deze heeren verklaren wel orthodox te zijn, doch meenen, dat er niet te veel breusen geschoten moeten worden in den liberalen muur en dat er niet te veel valsche princijsen aan het licht moeten gebracht worden van valsche broeders. Dr. Stephens is zelfs van oordeel, dat er te Princeton ook liberale professoren moesten zijn, daar z.i. het liberale gedeelte der Kerk ook recht op verleggenwoordiging heeft. Zoo zijn er in dit land honderden beste mannen, die mooi weer spelen met de vijanden of liever — door de vijanden van 't geloof zich laten verschalken en bedotten, want het is hier evenals in Europa, de tactiek van de modernen om op verborgen wijze — langs lijnen van geleidelijkheid — de school en de kerk om te zetten.

Op de fundamentalistische synode van Grand Rapids volgde noodwendig reactie. De modernen en de ethischen met de gematigde orthodoxen in de achterhoede hadden een circulaire rond gezonden, om de kerken te waarschuwen voor het „drijven“ van zulke figuren als Machen en Mac Cartney. Men moest meer broederlijk en verdraagzaam zijn. Het optreden van de radicale fundamentalisten zou noodwendig op scheuring uitloopen! En scheuring zou allerlei rechtsdingen en familie-twisten na zich sleepen en het gezag der kerk en den broederzin ondermijnen! Wat natuurlijk niet in de circulaire stond was dit: Als de orthodoxen het winnen, dan moeten wij, liberalen en ethischen, de kerk uit en dan worden we naakt aan den dijk gezet! En hoeveel we ook van de kerk houden, we hebben het er toch niet voor over eigen kerken te bouwen; dat laten we over aan de dappere orthodoxe broeders! Hoe geestverwant zijn toch de liberalen van over de geheele wereld. De Nederlandsche liberalen, die geen cent over hadden voor een eigen school en kerk, doch graag uit de staatsruif aten, lijken als twee droppels water op de Amerikaansche liberalen, die bijna alle staatsuniversiteiten hebben ingepalmf en ook nog graag de kerk der vaderen in hun macht willen zien te krijgen.

De volgende synode stond, dank zij de circulaire, in het teeken der „gematigdheid“. Ofschoon de fundamentalisten in de meerderheid waren, toch werd geen volhooed fundamentalist tot voorzitter gekozen. De strijd liep tenslotte tusschen twee fundamentalisten, een raschte, van de antihese, van het militante type; en — een gematigde, Dr. Erdman. De laatste zag zich — o, sehande! — verkozen met behulp van liberalen en ethischen.

Toen de benoeming van Machen ter sprake kwam, brak de kanonnade los. De liberalen konden het vechten overlaten aan de „gematigden“. President Stephens protesteerde tegen de benoeming op grond van het gebrek aan verdraagzaamheid en broederzin bij Dr. Machen. Ten slotte werd de kwestie van benoeming getafeld tot een volgend jaar en een motie aangenomen om een commissie aan te wijzen, die een onderzoek zou instellen naar de toestanden te Princeton en naar de „temperamentele eigenaardigheden“ van den benoemde. Deze commissie is natuurlijk ook „gematigd“, evenals de synode en haar voorzitter.

In haar „gematigdheid“ heeft de commissie juist haar onderzoek ingesteld, toen de tweede conferentie van fundamentalistische studenten te St. Louis zou gehouden worden, waar waarschijnlijk Dr. Machen zou

spreken of althans tegenwoordig zijn. Hoe gematigd zijn toch de gematigden en hoe liberaal de liberalen! Voor hen is de geheele wereld, want zij zijn liberaal! Voor ons nauwelijks het hol van onzen voet.

De commissie is natuurlijk niet klaar gekomen en zal nu in Februari eens poolshoogte nemen, of de „preciesen“ al wat bedard zijn. Het lijkt er echter op, alsof de „gematigdheid“ er niet veel garen bij spinnen zat. Het kon wel eens zoo ver komen, dat de gematigde professoren met hun gematigden president het hazenpad moesten kiezen. Want de faculteiten en de studenten en het curatorium staan in overgrote meerderheid aan de zijde van de antihese-mannen: Mac Cartney en Machen. Laat ons hopen, dat van Princeton de victorie begint, niet alleen over de gematigde fundamentalisten, doch ook over de ongematigde en brutaal-valsche modernen, die alles willen oplokken.

Ja, brutaal wordt het Amerikaansche liberalisme! De dagen van de tamme Brave Hendrikken zijn voorbij. Hun kinderen, de wraak Hendrikken, zijn nu begonnen te regeren. In het October-nummer van de „Survey“ — een radicaal sociologisch semi-wetenschappelijk tijdschrift — stond een aanvangsartikel, waarin een gebeun ontstudeerd werd. Na den oorlog waren de lezers zat geworden van den braven-Hendrikken-toon van verschillende maandschriften. En als een gevolg ging het aantal lezers schrikbarend achteruit. Toen hebben de uitgevers één voor één hun beste redacteurs met hun oudervetsche (of-schoon humanistische) moraal overboord geworpen en een stel jonge stuurliu aangesteld, die hard schetteren, doch niet weten, waar ze heen willen, althans niet positief, want negatief zijn ze van het kompas van het ongelooft voorzien: ze drijven den spot met de drie-eenheid, de bloedtheologie, de schepping, het huwelijk, het onderwetsche Christendom, in één woord: ze ondermijnen de fundamenten van godsdienst en zedelijkheid. De laatste poging van deze „looze gulten“ is de oprichting van een tijdschriftje voor studenten: „De nieuwe student“.

Geen wonder, dat er alarm geblazen werd op de tweede „conferentie van evangelische studenten“, zoo pas gehouden te St. Louis, Missouri. Volgens de rapporten groeit de beweging gestaag. Men zal nu ook een maandschrift van acht bladzijden uitgeven („The Evangelical Student“) en een algemeen rondreizend secretaris aanstellen, indien de financiën het toelaten. Daartoe heeft men vierderlei lidmaatschap ingesteld: het gewone voor de studenten, het buitengewone voor alumni en professoren, het ondersteunende voor hen, die van vijf tot vijftig dollar willen betalen, en het levenslange voor hen, die honderd of meer dan honderd in eens willen storten.

Volgens Prof. Dr. C. Bouma, lid van het adviseerend comité en afgevaardigde van Calvin College en Calvin Seminary, voor deze tweede conferentie, is er goede hoop, dat de leiding in handen zal blijven van de gezondste elementen, en dat de Calvinisten met hun „Pro Rege“ op alle terrein des levens een beslissende stem zullen hebben, indien ze slechts tactvol te werk gegaan. De beweging, aangevangen door studenten van seminaries en bijbelscholen, begint nu ook opgang te maken onder de studenten van de „colleges“ en universiteiten. Men begint te gevoelen, dat niet alleen de theologie, doch ook de filosofie moet gered worden. Dat Christus de „hoeksteen moet worden van al ons denken“.

De studenten van Calvin College, die naar de meeting geweest zijn, kwamen met geestdriftige verslagen thuis. Al konden ze het niet verhalen, dat het niet alles goud was, wat er blonk en al vonden ze sommige zaken yreemd en onstichtelijk — b.v. sentence prayer, d.i. gebed van één of twee zinnen door verschillende personen in de vergadering, stil gebed en Amen-geroep — toch geloofden ze, dat er kracht van de beweging kon uitgaan. Ook hier hopen we, dat alles zich ten beste zal keeren. (Een Calvinist uit Nederland wordt wel eens wat ongeduldig in het land der fundamentalisten!)

HEPP.

des schrijvers dood; een treffend blijk van zijne ongebroken levenskracht. Een overzicht van den rijken inhoud te geven past niet in het bestek dezer schetsen. Ik bepaal mij daarom tot de aanhaling van het oordeel van Dr. Sepp: „De schatten van kennis in dit werk neergelegd zijn bijna niet te overzien. Het boek is een monumentum aere perennius“ van den grooten Utrechtschen godgeleerde“. Als steeds in de werken van Voetius, worden de vraagstukken met de grootst mogelijke grondigheid, uitvoerig behandeld. Een voorbeeld: in het hoofdstuk over de personen, die de kerk vormen, komt ook de positie der vrouw ter sprake. Vierendertig bladzijden zijn daaraan gewijd; en hierbij luidt de eerste vraag: of de vrouwen menschen zijn? De schrijver acht deze wel te behooren tot de vragen, die naar het apostolisch woord, dwaas en zonder leering zijn, maar toch somt hij verschillende argumenten op, voor hare bevestigende beantwoording. Dan komt de vraag, of de vrouw eigenlijk een afwijking der natuur is, een misvorming of monstrum, zooa's Aristoteles en Thomas van Aquinae hadden ondersteld. Voetius is hoffelijk genoeg om deze meening monsterachtig te noemen, maar wijdt toch nog twee bladzijden aan hare weerlegging. En zoo gaat het voort. Hij handelt over de schepping der vrouw, erkent hare minderheid tegenover den man, doch ontzegt den echtgenoot het recht om zijne weder-

heft te slaan of te dooden. Hij is van oordeel, dat de studie zeer zeker passend is voor de vrouw. Zij is meer religieus angelegd en minder geneigd tot ketterij dan de man. De toegang tot alle kerkelijke handelingen staat voor haar open, maar zij behoort in de gemeente te zwijgen en heeft alzoo geen deel aan eenig regeeramt, en dus ook geen stem naast den man. Bij de behandeling van al deze punten verwijst de auteur herhaaldelijk naar andere plaatsen in zijne werken, waarin het een of ander uitvoeriger is uiteengezet. Wel mocht Dr. Kuyper schrijven: „Voetius stond er op, dat de theologen, die hij vormde, slagvaardig en van alle markten thuis zouden zijn. Hij begreep uitnemend, dat de Protestantische Theologie, die in vrij onderzoek hare kracht zocht, op den duur het veld niet zou kunnen behouden, tenzij haar beoefenaren uitblonken door edelen zin, rijke ontwikkeling en alzijdige geleerdheid“. Kuyper woe er echter ook op, „dat de godvruchtige ontwikkeling van zijne kweekelingen hem na aan het hart lag“. „Voetius“ — zoo schreef hij — „stelde innerlijke godsvrucht en godzaligheid in den wandel voor elk theoloog steeds als eerste vereischte, en begreep, dat de academische vorming hieraan niet in den weg mocht staan, maar deze moest bevorderen“. Met de bedoeling zijnen discipelen een handboek te geven voor hun godsdienstig en zedelijk leven, gaf hij in 1664 een boek van bijna 900 klein octavo bladzijden uit, onder den titel: *Ta Askeetika Sive Exercitia Pietatis*. Dit is een

²⁾ Een monument, duurzamer dan metaal.

Een gevecht (soort inkt-Post). Weer georiënteerd J. van Mook het Inlandsch r studerende het werk van F. T. Mesdag, g een drietal njacht in de rolemvelden noemd J. P. C. an een Woud-oral betoeken Dr. E. C. J. luk van den d en het ont-

de bedoeling ouwing over de ontwaking ch begrippen, e eerbied-lerlanders en kunnen rus-

sk, „elk wat zegt, naar het verhalen gomet 54 foto- van allerlei nde artikelen de bedoeling effectueering ie stukken is gezien ook te mededeed bij uitstek exploitteering dit boek een d onze jonge sovelen.

C. T.

RKEN.

nsche bladen entalisme in e zou kunnen te artikelen, te veel uitleg plan opgevat daer bracht n brief van n Andel. Wij j zouden het ij. Misschien

rijd der

hebben sedert houden in be- en Fundamen-

zoek door een mar toestanden

Door het cura-nnen, die wel- e waarheid en m — was in Clarence Mac er van de in de van Grand t zou professor een gewichtig

mer versche- s behandelde rkt in de vijf heologieae theologi- en 1669 zijn dledige syste- n leerling en lkommen geest- Diens in het den loop der overgebracht, dt geleert- Brakels Re- herleving der tijd, als het uit ons volk, z zijne kennis Voetiaanschen

op het gebied dius nederge- tica Eccle- „de gewijde tbare kerk“, reening van derlinge oef- of ter onder- lke betrekking te stuk ver- het jaar van